

de Heeriaan

Contactblad van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph

3

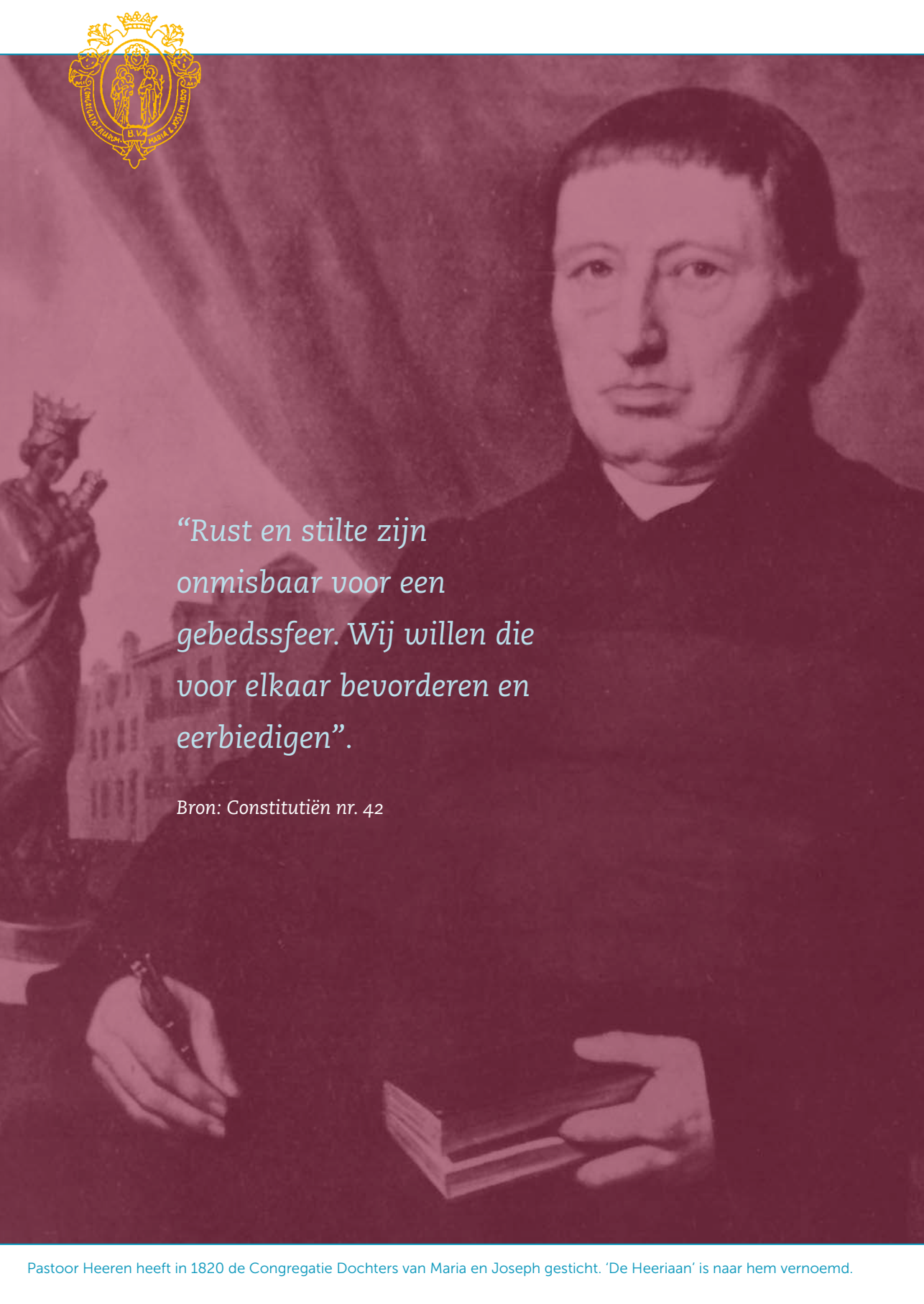
JAARGANG 47
NAJAAR 2018

IN DIT NUMMER

- Weggeleden uit de tijd
- Engelen, onze hemelse helpers
- Wandkleden - Paupertas

Ode aan Vincentius

*“Rust en stilte zijn
onmisbaar voor een
gebedssfeer. Wij willen die
voor elkaar bevorderen en
eerbiedigen”.*

Bron: Constitutiën nr. 42

3

JAARGANG 47
NAJAAR 2018

4 Voorwoord

Indonesië

- 6 Kenalan Zuster Magda(lena)
- 10 Vincentiaanse pelgrimsreis 2018

Iconen door Zuster Augusta de Groot

- 13 Engelen, onze Hemelse Helpers

Vroeger – Nu

- 16 Algemene Oversten DMJ – deel 10a
- 20 Wandkleden in het atrium van de kapel – Paupertas
- 24 Ode aan de patroonheiligen - Vincentius

Column door Zuster Tine Vink

- 28 De draad van Ariadne

Actualiteiten

- 30 Kapucijnen verlaten 's-Hertogenbosch – deel 2
- 36 Familie van Rooijen

Bespiegelingen door Zuster Lisette Swanenberg

- 42 Weggeleden uit de tijd

In Memoriam

- 44 Zuster Gerardus Majella Dietz
- 46 AVG Algemene Verordening Gegevensbescherming
- 47 Colofon

Voorwoord

Vandaag kon ik de herfst al voelen, al schrijf ik nu 23 augustus. De ochtenden brengen al weer meer dauw en het gras was nat vanochtend. Bij het naar buiten gaan liep ik recht in een spinnenweb. De middagen zijn nog warm en een beetje heilig. En in de lucht hangt nu al een herfstgeurtje, net zoals je dat in de winter kunt ruiken, als de lente eraan komt. Als je bent opgegroeid met de seizoenen, dan heb je hier speciale voelhorens voor. De avonden zijn heerlijk fris en vol van geuren in dit jaargetijde. Dat maakt de steeds langer wordende avonden goed. En het mooiste van de herfst moet nog komen! Aan de striemende regen en natte pakken denk ik nog even niet. Eerst even genieten van deze beginnende prachtherfst.

Brigitte Lutters

KENALAN (Een bekende)

Elk kwartaal een kennismaking met één van onze Indonesische Zusters, deze keer:

Zuster Magda(lena)

EEN EERSTE KENNISMAKING

Mijn vader heette Soeripto, hij is in 1994 gestorven op 63-jarige leeftijd. Die leeftijd heb ik nu zelf. De naam van mijn moeder was Sakinem. Zij stierf in 1990, slechts 53 jaar oud.

Toen mijn ouders stierven was ik nog een juniorzuster. Ik kwam uit een niet-katholiek gezin en werd pas gedoopt in de vierde klas van de lagere school.

Ik heb vier jongere broers en een jongere zus.

- De broer direct onder mij was Yohanes Sugiyatno. Hij stierf toen hij 29 jaar oud was. Hij liet een vrouw en twee kindjes achter.
- Mijn broer Aloysius Sujianto is vijf jaar jonger dan ik. Hij is getrouwd, heeft twee dochters, waarvan de jongste getrouwd is. Mijn broer woont in Semarang en is ondernemer.
- In 1964 werd mijn zus Sumartiningsih geboren. Ook zij woont met haar gezin in Semarang. Zij verdient de kost met het verkopen van nasigerechten. Hun enige dochter gaat naar de middelbare school.
- Mijn broer Sutris Pujiharsono is geboren in 1968 en is getrouwd. Zij hebben twee zonen die beiden op West Java wonen. Beide zonen werken bij een grote cementfabriek.
- Tenslotte Sumaryono, de jongste, is 48 jaar oud. Hij woont samen met zijn vrouw en hun zoon in Kartosuro, Mid-

BIODATA (PERSONALIA)

Zuster Magda(lena), geboren als Maria Magdalena Sukiyam op 3 mei 1955 in Semarang (Midden) Java als het oudste kind van zes. De nu 63-jarige Zuster Magda trad in op 7 juli 1985.

den Java. Mijn broer is eigenaar van een rijsttentje.

Gevolgde studies na de basisopleiding in de Congregatie

- Kweekschool
- Opleiding tot katholiek godsdienstlerares. >

- Opleiding tot leerkracht op bijzondere scholen.
- Opleiding tot lerares in het bijzonder onderwijs op de openbare universiteit in Yogyakarta

Mijn huidige taak is voorzitter van de Stichting Dena Upakara te Yogyakarta. Ik ben verantwoordelijk voor de school en het internaat Helen Keller Indonesia. Daarnaast run ik de keuken van het Hellen Keller Indonesia Instituut en woon daarom in de gemeenschap van Yogya.

Gevolgd cursussen en formele trainingen als kloosterzuster

- Cursus orgel spelen
- Cursus Engels
- Cursus Formator (begeleidster van zusters binnen het klooster)
- Cursus Begeleiding van dove en blinde kinderen gedurende vijf weken in India.
- Training for Educational Leadership Program (leiderschap binnen het onderwijs) aan de Perkins School for the Blind in Boston USA.
- Begeleidingstraining voor meervoudige gehandicapte doof/blinde kinderen in Thailand.

EEN NADERE KENNISMAKING

Wat was uw eerste kennismaking met de Zusters PMY en op welk moment besloot u zelf te kiezen voor PMY? Beschrijf de situatie en wat u erbij voelde?

Voordat ik intrad kende ik de Zusters PMY al van de gemeenschap Randusari in Semarang. Ik werkte voor de parochie en organiseerde samen met Zuster Ien en de inmiddels uitgetreden Zuster Parti diverse activiteiten. Ik hielp de zusters mee met de roepingensacties voor verschillende kloosters. Zelf had ik op dat moment nog geen interesse in een kloosterleven. Op een dag werd ik door Zuster Ien uitge-

nodigd om kennis te komen maken met de Congregatie PMY in Wonosobo. Daar ontmoette ik de Zusters Leonardo, Wiborada (Gertrudis), Miryam Thérèse en Antonie. Ook maakte ik kennis met de dove kinderen.

Ik was stomverbaasd toen ik dove kinderen hoorde praten! Dat wekte mijn interesse in het werk van de Zusters PMY. Zuster Antonie gaf me het advies en de gelegenheid om eerst als onderwijzeres bij Dena-Upakara te beginnen. Maar ik vroeg om direct naar het klooster te mogen gaan en goddank werd mijn verzoek ingewilligd. Ik trad in en ben tot op de dag van vandaag gebleven.

Hoe werd er in uw omgeving (ouders, broers, zussen, vrienden) gereageerd, toen u ze vertelde dat u het klooster in wilde?

Toen mij werd gezegd dat ik op 7 juli 1985 mocht intreden, nam ik ontslag bij mijn vorige werk. Ik verzocht de parochiepastoor mij een verklaringsbrief te geven, ik nam afscheid van de kringleider van de parochie.

Maar ik had geen toestemming gevraagd aan mijn ouders, omdat ik eigenlijk zeker wist dat zij mij nooit zouden laten intreden; zij waren niet katholiek en mijn moeder wou heel graag een kleinkind van mij krijgen. Toendertijd had ik een serieuze relatie met een jongen en mijn moeder vroeg ons vaak wanneer wij zouden gaan trouwen. Ik had mijn ouders niet op de hoogte gebracht van mijn verlangen naar het klooster te gaan. Ik zei dat ik ander werk had gevonden. Uiteindelijk wisten zij dat ik naar het klooster zou gaan en zij gaven mij de vrijheid om zelf mijn levenskeuze te bepalen op voorwaarde dat ik daar mijn levensgeluk zou vinden en dat ervaar ik tot nu toe.

Geef een schets van uzelf met positieve punten en aandachtspunten.

Vijf positieve punten van mij:

1. Ik ben vriendelijk van aard, ik kan gemakkelijk met iedereen omgaan.
2. Ik help graag anderen en sta ook open voor geboden hulp en kritiek en opmerkingen van anderen.
3. Ik ben vergevingsgezind en aarzel niet om vergiffenis te vragen als ik fout ben.
4. Ik ben bereid mijzelf op te offeren, als dat van mij wordt verlangd.
5. Ik draag verantwoordelijkheid voor de taken die aan mij zijn toevertrouwd.

Vijf punten waar ik mijzelf in de gaten moet houden:

1. Ik ben lichtgeraakt, snel op mijn teen-tjes getrapt.
2. Ik vergeet veel.
3. Ik raak snel vermoeid.
4. Emotie uiten vind ik lastig en daarom kom ik soms afstandelijk en onverschillig over.
5. Ik heb de neiging om zaken in eigen beheer te houden en dat irriteert anderen soms. Ik vind het lastig om te delegeren.

Is het ook wel eens moeilijk om een zuster te zijn en te leven in gemeenschap? En wat is de kracht, volgens u, van het leven in gemeenschap? Wat betekent voor u een leven in het teken van geloof en spiritualiteit?

Eenmaal in het klooster, ondervond ik vele uitdagingen. Ik heb momenten gekend dat ik het kloosterleven achter me zou willen laten, maar dat hield ik voor mezelf. Toen mijn vader, inmiddels weduwnaar, ernstig ziek werd, vond ik het als oudste mijn verantwoordelijkheid om voor hem te zorgen, maar ik was al ingetreden. Het was mijn levensroeping en ik

had het lief. Toch beloofde ik mijn vader dat ik bereid was uit te treden en voor hem te zorgen. Maar mijn wijze vader antwoordde: "Jij hebt jouw levenskeuze gemaakt, en dat moet jij nu niet gaan opgeven". Vader had zijn zegen gegeven aan mijn levensroeping.

In mijn leven als een Zuster PMY word ik met vele uitdagingen geconfronteerd, maar problemen zijn er niet om van weg te lopen. Ik heb mijzelf opengesteld ten opzichte van de oversten en de medezusters en mijzelf aan God overgegeven. Immers, Hij zal me altijd helpen om alle problemen op te lossen.

Leven in gemeenschap kent veel blijde, maar ook donkere tijden. Dat is normaal. Het gemeenschapsleven is nooit probleemloos, waar dan ook. Belangrijk is hoe je de zin ervan beleeft en de moeilijkheden oplost. Ik heb nooit problemen ervaren in het gemeenschapsleven, waar ik ook geplaatst was. Het samen leven vereist openheid, acceptatie, de kwaliteiten en tekortkomingen van anderen in de gemeenschap respecteren en begrip ervoor hebben.

Het gebedsleven, meditatie, reflectie en communicatie zijn de steunpilaren van onze gemeenschap van Dochters van Maria en Joseph.

Als lid van de Congregatie beleef ik de spiritualiteit die de Stichter heeft nagelaten. Ik leid een eenvoudig leven en probeer arme en gehandicapte medemensen te dienen. Door de spiritualiteit van de Congregatie te beleven ben ik in staat om mij open te stellen voor taken aan mij toevertrouwd. Dankzij het geloof in Jezus dank ik de Heer voor alle levenssituaties die ik tegenkom, Hij heeft mij nog nooit in de steek gelaten.

Wat is uw mooiste ervaring in het uw werk ooit? En wat uw moeilijkste?

Het er mogen zijn voor de blinde/dove kinderen is voor mij elke dag weer de mooiste belevenis van mijn zending.

Ik vond de gelegenheid die ik kreeg om me hier verder in te verdiepen door een training in Amerika te volgen, dan ook fantastisch.

Soms gebeuren er ook nare dingen. Ik ben ooit door iemand opgelicht bij een geldautomaat en verloor Rp 70.000,- (ruim € 4.000,-). Dat was geen gering bedrag, maar toen de gebeurtenis bekend werd, kwam er van alle kanten meer geldelijke steun, dan ik was kwijtgeraakt.

Moeilijkheden en problemen te over, maar de goede God schoot mij altijd te hulp om er weer bovenop te komen.

Gelukkig heb ik ook heel veel geleerd. Ik ben gegroeid in persoonlijkheid, in mijn geestelijk leven, in mijn beleving van de spiritualiteit van de Congregatie en nog vele andere dingen.

Als u de nieuwe meisjes in het noviciaat een raad zou mogen geven, wat zou dat dan zijn?

Mijn boodschap aan jongere kandidaten en novicen zou zijn:

- Twijfel nooit aan de roep van God; durf te volharden.
- Wees open voor de leidster (magistra) en ben bereid om haar aanwijzingen en adviezen te volgen.
- Blijf trouw aan je persoonlijke en gezamenlijke gebedsleven binnen de community.
- Verdiep jullie kennis in de activiteiten van de Zusters PMY en heb aandacht voor kwetsbare, gemarginaliseerde en gehandicapte medemensen. ●

Vincentiaanse pelgrimsreis 2018

Op maandag 21 mei arriveerden Zuster Yosefa en Zuster Siska in Nederland.

Samen met een groep van 20 personen Zusters SCMM en Fraters CMM, die net als DMJ de Vincentiaanse spiritualiteit als hun charisma hebben, vertrokken zij op 3 juni 2018 voor twee weken naar Frankrijk voor de Vincentiaanse pelgrimage. Maar tussen de dag van aankomst in Nederland en het vertrek naar Frankrijk hebben zij ook veel geleerd over hun medezusters in Nederland en over de Vincentiaanse spiritualiteit.

samengesteld door Brigitte Lutters

De reis begon in **Tilburg** en ging allereerst naar **Folleville**. Hier besloot Vincentius om zich de rest van zijn leven te wijden aan het dienen van de armen (1617). De reis ging verder naar **Parijs**. Daar werden diverse belangrijke plaatsen aangedaan, zoals de kapel van Onze Lieve Vrouw van de Wonderdadige Medaille (Dochters van Liefde), waar de heilige

Louise de Marillac ligt opgebaard (†1660). Er werd ook gegaan naar de graftombe van Frédéric Ozanam (†1853), oprichter van de Vincentiusvereniging in 1833. De kathedraal de Notre-Dame werd uiteraard bezocht, alsook de kapel van St. Vincentius bij het Moederhuis van de Congregatie der Missie (Lazaristen). Dit religieus genootschap is in 1625 door St. Vincent

De groep vertrekt vanuit Tilburg. De zusters in het blauw, midden op de foto Zuster Yosefa en Zuster Siska.

Zuster Siska (links) en Zuster Yosefa voor vertrek naar Frankrijk.

Route Vincentiaanse pelgrimstocht 2018

Depaul gesticht. De naam Lazaristen is ontleend aan het eerste klooster te Parijs, het voormalige melaatsenhuis St. Lazare. St. Vincentius († 1660) ligt hier opgebaard. Er is ook een museum naast de kapel. De reis gaat verder naar **Richelieu**, de stad van kardinaal Richelieu (1585-1642), één van de belangrijkste politieke figuren die tot het netwerk van Vincentius hoorde. Vervolgens naar **Château-l'Évêque** (vlakbij Périgueux), waar Vincentius in 1600 werd gewijd tot priester. In **Périgueux** zelf werd de kathedraal Saint-Front bezocht. Deze kathedraal staat bekend vanwege haar bouwstijl: een mix tussen de Byzantijnse en Romaanse bouwkunst. Door naar **Le Berceau** (de wieg), het huis waar Vincentius in 1581 geboren werd in de gemeente **Saint-Vincent-de-Paul**, alsook de kerk waar hij werd gedoopt. Deze plaats maakt deel uit van het arrondissement **Dax**. Oorspronkelijk heette het dorp **Pouy**, maar in 1828 werd het hernoemd naar de heilige Vincentius à Paulo.

Lourdes werd ook bezocht. Hier verscheen de heilige maagd Maria aan Bernadette in 1858. Een zeer belangrijk rooms katholiek

Nadat Zuster Yosefa en Zuster Siska uit Frankrijk waren teruggekeerd hebben zij een tweede pelgrimstocht gemaakt; die van Pastoor Heeren.

pelgrimsoord. Via **Limoges** waar het oorlogsmonument (WOII 1944) Oradour-sur-Glane, bezocht wordt, gaat de reis via **Chartres** (kathedraal de Notre-Dame de Chartres uit de 13e eeuw), terug naar **Tilburg**.

Nadat Zuster Yosefa en Zuster Siska uit Frankrijk waren teruggekeerd hebben zij een tweede pelgrimstocht gemaakt; die van Pastoor Heeren. Onder leiding van Zuster Antonie, Zuster Ester en Zuster Emilia zijn zij in de voetsporen getreden van Pastoor Heeren, Anna Catharina van Hees en de geschiedenis van 200 jaar Congregatie Dochters van Maria en Joseph. Vele voor de Congregatie belangrijke plaatsen werden bezocht, zoals het Doveninstituut, de St. Maartenskliniek, Huize Vincentius, Kevelaar, Oirschot en 's-Hertogenbosch natuurlijk. Ook hebben de Zusters PMY in het archief kunnen kijken en veel geleerd over de Stichter. ●

Zie ook *Ode aan Vincentius* verderop in dit herfstnummer.

Engelen, onze Hemelse Helpers

door Zuster Augusta de Groot

De keuze voor dit onderwerp over 'Hemelse Helpers' is ontstaan toen ik het boek van Joost Heutink met deze titel in handen kreeg. Op vele iconen staan, meer of minder prominent aanwezig, engelen. In deze rubriek wil ik u graag (opnieuw) aan een aantal engelen voorstellen.

Volgens de Joods-christelijke traditie zijn er zeven soorten **aarts-engelen**. Verder zijn er **legioenen van engelen** waarvan de Cherubijnen en de Serafijnen met naam genoemd worden.

DE ZEVEN AARTSENGELEN

Michaël: Hij is de aanvoerder van de hemelse legerscharen. Zijn naam betekent: 'Wie is als God'. In het Bijbelboek Jozua 5, 13-15 geeft Michaël zelf aan wie hij is.

Gabriël: Hij maakt Gods wil aan de mensen bekend. Zijn naam betekent: 'God is kracht'.

Raphaël: Hij komt voor in het boek Tobit 5, 4. Zijn naam betekent: 'God geneest'. Hij is ook patroon voor een goede reis en bescherming op onze wegen.

Uriël: Hij wordt alleen maar genoemd in de apocriefe geschriften, boek Edras. Uriël zou Elisabeth en haar zoon, Johannes de Doper, door de woestijn geleid hebben, toen ze op de vlucht waren voor Herodes. Hij bewaakt de poorten van het paradijs en brengt de doden voor Gods troon. Zijn naam betekent: 'Licht van God'.

Sealtiel: Hij wordt in de Heilige Schrift nergens genoemd. Hij wordt afgebeeld met gekruiste armen voor de borst en heeft de ogen neergeslagen in gebed. Hij wordt nooit alleen afgebeeld. Zijn naam betekent: 'Voorbeden tot God'.

Jehudiël: Hij wordt afgebeeld met een staf, een kroon, een zweep en drie riemen. Hij prijst God en de Moeder Gods Maria en staat mensen met problemen bij. Zijn naam betekent: 'Glorie van God'.

De engelen tonen Christus' beeltenis, details

Barachiël: Hij laat ons weten en ervaren dat de overvloed van Gods zegen ons altijd wordt geschonken. Hij wordt nooit alleen afgebeeld. Zijn naam betekent: 'Zegen van God'.

DE LEGIOENEN VAN ENGELN

De Cherubijnen zijn de dragers van Gods troon en hebben als kenteken vier vleugels. In het boek Ezechiël 1, 5 staat beschreven hoe zij er verder uitzagen.

De Serafijnen zijn de bewakers van Gods troon. Het zijn engelen van vuur en ze hebben drie paar vleugels, een paar om te vliegen, met een paar bedekken zij hun gezicht om niet verblind te worden bij het aanschouwen van God, en een paar om hun voeten te bedekken. (Jes. 6)
Volgens de overlevering zijn er veel meer engelen. In het lijdensverhaal van Jezus (Mattheüs 26, 53) spreekt Jezus zelf over twaalf legioenen van helpers die Hem door de Vader gezonden zouden kunnen worden wanneer Hij er om zou vragen.

Legioen van
engelen toont
Christus' beeltenis,
15e eeuw

TAKEN EN HIËRARCHIE

De engelen zijn ook ingedeeld naar hun eigenschappen of 'taken'.

Er zijn: de Aartsengelen, de Vorstendommen, de Tronen, de Heerschappijen, de Machten, de Krachten en de Bewaarengelen.

Er schijnt een soort van hiërarchie te zijn maar deze is alleen maar terug te vinden in de kleding die zij dragen: liturgische gewaden, harnassen of een tunica.

De volgende keer uitgebreider over de engel Gabriël. ●

Bronnen: Joost Heuting 'Hemelse Helpers'

L. Schreyer 'De heilige Engelen'

Algemene Oversten DMJ - deel 10a

Zuster Elise van der Westen

1947 - 1965

Op 7 juli 2018 bestond de Congregatie DMJ 198 jaar. In al die jaren zijn er 16 Algemene Oversten geweest. Van Anna Catharina van Hees in 1820 tot aan Zuster Antonie nu (sinds 2013). In deze serie besteden we aandacht aan de Algemene Oversten die de Congregatie heeft gekend in bijna twee eeuwen DMJ. De reeks is in het zomernummer van 2018 eenmaal onderbroken geweest met een portret van Zuster Louisa van Rooijen. In dit nummer pakken we de draad weer op. Zuster Venantia van Maanen heeft na 18 jaar het stokje overgegeven aan Zuster Elise van der Westen. Ook haar termijn als Algemene Overste duurde 18 jaar en er zijn in haar bestuursperiode veel nieuwe uitdagingen aangegaan en ook beëindigd. Daarom over haar bestuurstermijn negen afleveringen. In dit nummer de eerste aflevering.

door Zuster Veronie Franken

BIOGRAFIE

Clasina Gerarda van der Westen kwam op 5 mei 1905 ter wereld in Made-Drimmen. Zij was de dochter van Ludovicus van der Westen en Elisabeth Segeren. Op haar 24ste besloot Clasina in te treden bij de Congregatie DMJ en kreeg zij bij haar kleding de naam van Zuster Elise. Haar eeuwige professie was op 26 december 1933.

BEWOGEN PERIODE

De tijd dat Moeder Elise Algemene Overste was, werd één van de meest bewogen periodes in de geschiedenis van de Congregatie. Zij bouwde voort op het fundament door de Stichter gelegd; zo duidelijk weergegeven door de woorden op zijn bidprentje: *“Ik heb volgens de gratie, die mij van God gegeven is, als een bouwmeester het fundament gelegd, en een ander bouwt er op voort; – doch laat ieder toezien, hoe hij er op*

Zuster Elise van der Westen met 'nieuwe' kap

voortbouwt, want niemand mag een ander fundament leggen, dan hetgeen gelegd is, en dat is Christus Jezus”.

Bekend is bij allen de grote waardering en

het sterke vertrouwen van Zuster Elise in de Stichter en zijn Congregatie.

Mochten de bestuursperiodes van haar voorgangsters nog in het teken staan van uitbreiding, de naoorlogse tijd was heel anders en vroeg om aanpassingen en vernieuwingen van het kloosterleven.

Bij haar aantreden drong Zuster Elise er bij de Oversten van de afdelingen (succursalen) op aan, niet alleen te waken over het naleven van de regel maar ook het onderhouden van de gebouwen¹.

Toch hield ze daar niet star aan vast en in volgende vergaderingen werden ook gebouwen afgeschaft en nieuwe ingevoerd, die veel bijval vonden. Bij voorbeeld met betrekking tot het spreekverlof, de correspondentie en bezoek van en aan familie. Ook de kleding werd veranderd, meer aangepast aan b.v. het verkeer, steeds meer zusters gingen op de fiets naar school, ook al omdat kleine gemeenschappen samengevoegd werden en de afstanden naar de verschillende scholen daarvoor groter werden. In 1948 werd begonnen met de aanpassing van de kap. (Zie de foto van Zuster Elise bovenaan dit artikel).

AANVRAAG LAGERE SCHOOL HEETEN

In het bestuursarchief uit de tijd van Zuster Venantia lezen we heel dikwijls dat er weer verzoeken om zusters voor scholen of ziekenhuizen kwamen en dat het Bestuur iedere keer moest zeggen: "Wij hebben er geen zusters voor".

Behalve die ene keer en dan staat er geschreven: *"Enige maanden geleden bezochten enige heren van het Kerkbestuur van Heeten (gem. Raalte) ons Moederhuis en kwamen met het verzoek om een huis en Lagere School daar te beginnen. De plaats stond ons wel aan en graag zouden we daar een huis gaan beginnen, maar gebrek aan krachten moest ons doen weigeren. Toch kregen de heren gedaan*

dat Zuster Venantia beloofde eens in Heeten te komen kijken. Dat gebeurde in april 1947. Zuster Dominica ging met de Eerwaarde Moeder mee. In Deventer stond een auto klaar die de Algemene Overste en Zuster Dominica naar Heeten bracht. De besprekingen leidden tot een toezegging dat zij zouden proberen het jaar daarop enige zusters voor Heeten beschikbaar te hebben. Een voorlopig contract werd opgemaakt".

KAPITTEL DER KEUZE

Op 11 mei 1947 is het Kapittel der Keuze. Gekozen worden:

Algemene Overste: Zuster Elise van der Westen;

Vicaresse: Zuster Damiana Neijns;

Assistenten: Zuster Albertina van Uden, Zuster Josepha Lombaers en Zuster Clementissima van der Linden.

Het nieuwe bestuur kon aan de slag en mocht veel plannen verder uitwerken.

LAATSTE ZUSTERS TERUG UIT CHINA

In 1947 – 1948 wordt het tijdperk 'Onze Missie in China' afgesloten.

Zuster Immaculée (links) en Marie Magdalena nadat zij uit de gevangenis kwamen

In oktober 1947 keerden de Zusters Aloysia en Josefo terug. In de periode van januari tot maart 1948 komen er nog eens dertien Zusters DMJ terug naar Nederland. Alleen de zusters Immaculée en Marie Magdalena nog niet, zij waren nog niet bevrijd en kwamen wat later naar huis.

HEETEN

In Heeten in Overijssel wordt dus in 1949 een afdeling met scholen opgericht vooral met het doel om uit deze streek roepingen te krijgen. Het heeft resultaat, anno 2018 leven de Zusters Rosa, Richarda, Hilde en Vera nog! De afdeling heeft tot 1975 bestaan en is toen opgeheven.

EEUWFEEST

Op 27 september 1950 wordt in de hele Congregatie het eeuwfeest gevierd van de Goedkeuring van de H. Regel. Er is veel van bewaard gebleven, onder andere het Programmaboekje en de Liederbundel, samengesteld uit bijdragen van verschillende afdelingen uit het hele land.

DE EERSTE HEERIAAN

Ook het vermelden waard is dat in 1950 het allereerste nummer van de Heeriaan verscheen.

Het eerste artikel is van Mgr. Hendrixx, Vicaris Generaal van het Bisdom en directeur van de Congregatie. Hij schrijft:

*“Dierbare Zusters,
Gaarne schrijf ik een kort woord ter inleiding van ‘De Heeriaan’, het contactorgaan onzer Congregatie. Ik begroet de verschijning van dit contactblad met grote blijdschap, omdat ik overtuigd ben, dat het veel nut zal stichten. Uiteraard is het persoonlijk contact tussen de zusters van verschillende huizen niet veelvuldig. Toch voelen de zusters, als leden van het éne huisgezin – de Congregatie – daaraan be-*

De eerste 'De Heeriaan'

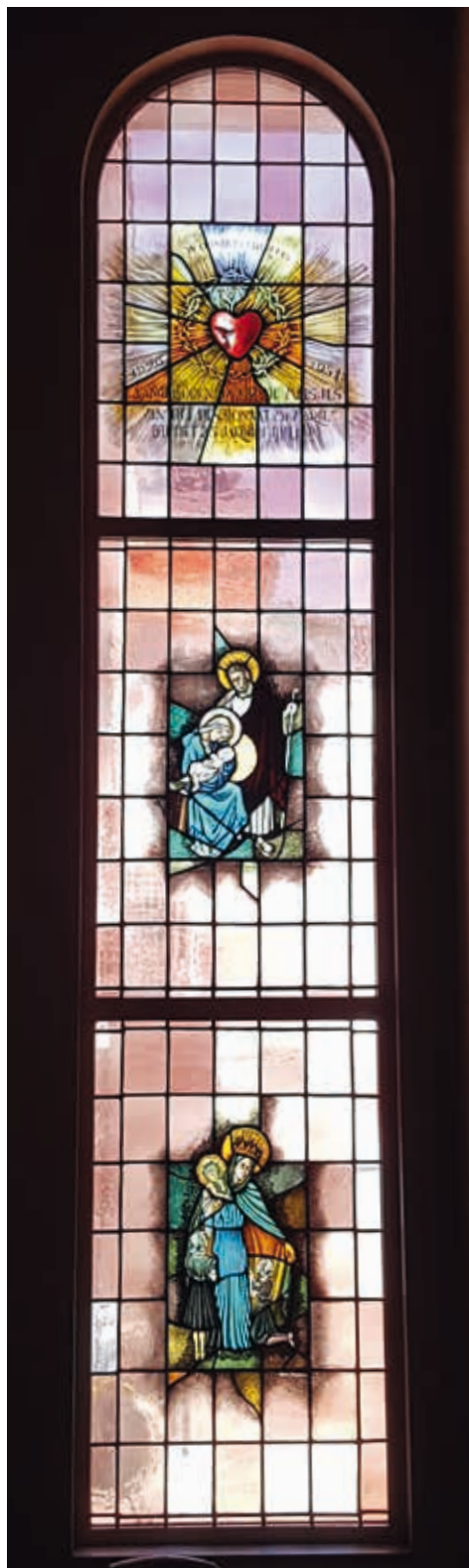
hoefte. Dit blad komt op bescheiden wijze daaraan tegemoet.”

Pas in de tweede jaargang van De Heeriaan, staan de namen van de redactieleden vermeld. Dit zijn op dat moment: Zuster Louisa van Rooijen, Zuster Marie José Ebben en Zuster Imeldine van Helvoort. Verder staat er ook nog bij: Algemene leiding: Zeereerwaarde Moeder.

PENSIONAAT SINT MARIE

Op 25 juni 1951 bestond het pensionaat Sint Marie, op de Papenhulst in 's-Hertogenbosch, 25 jaar. Er is flink gefeest door de kinderen en op 17 juni werd ook de Ouderdag druk bezocht.

Er werd een prachtig glas-in-loodraam door de meisjes van Sint Marie aangeboden dat, na het opheffen van scholen en internaat in 1988, in de muur van de

Vincentiuskapel in het Moederhuis verwerkt is. Nog steeds worden hier stilten/of muziekmeditaties gehouden!

KWEEKSCHOOL CONCORDIA

Er is uitgebreid stilgestaan bij het 50-jarig bestaan van de Kweekschool Concordia. Het feest opende op 7 december 1951 met een taptoe over de met lampions versierde speelplaats. Op 8 december hadden de kwekelingen hun feest en op 30 december was er feest voor de oud-leerlingen. Ook alle zusters, die op de kweekschool waren begonnen in de afgelopen 50 jaar, mochten het feest komen meevieren. Het laatste feest was op 27 januari 1952 voor de ouders van de dan aanwezige kwekelingen.

WONOSOBO

In de tussentijd gebeurde er ook van alles in Wonosobo, waar de Zusters DMJ sinds 1938 waren neergestreken. Na de zware oorlogsjaren, worden in 1949 alle zusters uit Indonesië teruggedroepen naar Nederland voor een vakantie. Ze krijgen de keuze om voorgoed hier te blijven of om na een rustperiode weer terug te keren naar Wonosobo. In 1950 gaan de Zusters Leonardo, Canisia, Geertruida, Henricia en Gaudeta weer terug naar Indonesië. In 1951 onderneemt Zuster Elise een visitatiereis naar dit verre land. Daarover in het winternummer meer. ●

¹ Gebruiken: Bepaalde voorschriften die niet direct betrekking hebben op het religieuze leven. B.v. op een bepaalde manier een kamer stoffen)

Huidig raam in de Vincentiuskapel

Wandkleden in het atrium van de kapel in de Papenhulst – deel 3

Paupertas

Uit het archief van de Congregatie DMJ weten we dat Algemeen Overste Venantia van Maanen op 31 mei 1947 haar gouden feest zou vieren. Vanwege omstandigheden - die te maken hadden met de voorbereidingen op een bestuurswisseling - werd de viering van dit feest vervroegd naar 9 april 1947. De refter was prachtig versierd: er hingen onder andere vier grote wandkleden, geschilderd door zuster Louisa van Rooijen (1880 - 1955). Nu bespreken we het wandkleed met de titel Paupertas.

door Ton Vogel

ARMOEDE

De tweede gelofte in het groene boekje met de Constitutiën van de Congregatie van de Zusters van de Choorstraat gaat over de armoede. Die 'paupertas' komt in het leven van Jezus - volgens de evangelieverhalen - steeds terug in de vorm van onthechting. Jezus sprak over de betrekkelijke waarde van aardse goederen.

In de Congregatie wordt daarom gekozen voor gemeenschappelijk bezit, waardoor aan ieders behoefte kan worden voldaan, noodzakelijk om de liefdewerken te kunnen doen. Het materiële bezit is slechts de voorwaarde om geestelijk bezit te kunnen overdragen en delen: "het in dienst stellen van ieders talenten en gaven aan de ander." En 'die ander' is voor de zusters al bijna 200 jaar de 'gebrekkige', degene die gebrek lijdt, zowel geestelijk als materieel.

VOORSCHRIFTEN IN HET OUDE TESTAMENT

Hoe moest Zuster Louisa armoede weer geven in een schilderstuk? Waar - in de Bijbel - kon ze een duidelijk voorbeeld vinden van de barmhartigheid met de armen?

In het Oude Testament kwam ze een verhaal tegen in het boek Leviticus. Het eerste deel van dit boek gaat over voorschriften voor verschillende offers die gebracht moeten worden tijdens de eredienst. Daarbij maakt de wetgever onderscheid tussen rijkere en armere gelovigen, als de priester de verzoeningsrite voltrekt. "Wie zich geen schaap of geit kan veroorloven, moet als genoegdoening twee tortelduiven of twee jonge gewone duiven aan de Heer offeren" (Lev. 5, 7). Als een arme Israëliet geen schaap of geit kon betalen om te laten slachten ter ere van de Heer nam de priester met een alledaags geschenk als een paar duiven genoeg. God wilde het voor ieder lid van Zijn volk mogelijk maken om een offer te brengen.

PARALLEL IN HET NIEUWE TESTAMENT

Zuster Louisa las een soortgelijk verhaal in het evangelie van Lucas (2, 22-33). Over de eerstgeboren jongen, Jezus, die in de tempel volgens de Joodse traditie aan God de Heer wordt toegewijd. Veertig dagen na de geboorte. Meestal genoemd: 'de opdracht van Jezus in de tempel'. En daarmee gaat de rituele reiniging van Maria, >

die het Licht heeft gedragen, gepaard. We vieren dit feest op Maria Lichtmis, 2 februari, veertig dagen na Kerstmis. Vroeger werd een lichtprocessie gehouden.

“Toen de tijd was aangebroken dat ze, overeenkomstig de wet van Mozes, gereinigd moesten worden, brachten ze hem naar Jeruzalem om hem aan de Heer aan te bieden, zoals is voorgeschreven in de wet van de Heer: ‘Elke eerstgeboren zoon moet aan de Heer worden toegewijd’. Ook wilden ze het offer brengen dat de wet van de Heer voorschrijft: een koppel tortelduiven of twee gewone jonge duiven.” Dit heeft Zuster Louisa afgebeeld op het wandkleed. Jozef, staat rechts van de zuil met de twee duiven. Maria staat met Jezus links van de pilaar in de tempel, op weg naar de priester, voor de toewijding van Jezus in de tempel.

VERVOLG VAN HET VERHAAL

Het vervolg van het verhaal is niet geschilderd door Zuster Louisa, maar kan ik niet achterwege laten vanwege de boodschap die erin gelegen is. Dus een korte uitweiding die Zuster Louisa me niet kwalijk zou nemen. Met een afbeelding van een ‘olieverfschilderij op paneel’ van de 25-jarige Rembrandt uit 1631, getiteld ‘De lofzang van Simeon’.

‘Elke eerstgeboren zoon moet aan de Heer worden toegewijd’. Ook wilden ze het offer brengen dat de wet van de Heer voorschrijft: een koppel tortelduiven of twee gewone jonge duiven.” Dit heeft Zuster Louisa afgebeeld op het wandkleed.

Lucas gaat verder: “Er woonde toen in Jeruzalem een zekere Simeon. Hij was een rechtvaardig en vroom man, die uitzag naar de tijd dat God Israël vertroosting zou schenken, en de heilige Geest rustte op hem. Het was hem door de heilige Geest geopenbaard dat hij niet zou sterven voordat hij de Messias zou hebben gezien. Gedreven door de Geest kwam hij naar de tempel en toen Jezus’ ouders hun kind daar binnenbrachten om met hem te doen wat volgens de wet gebruikelijk is, nam hij het in zijn armen en loofde hij God met de woorden:

‘Nu laat u, Heer, uw dienaar in vrede
heengaan,
zoals u hebt beloofd.
Want met eigen ogen heb ik de
redding gezien
die u bewerkt hebt ten overstaan
van alle volken
een licht dat geopenbaard wordt
aan de heidenen en dat tot eer
strekt van Israël,
uw volk’”

De getuigenis van Lucas gaat nog verder, maar het is de voorspelling van Simeon en zijn danklied dat in alle kloosters dagelijks tijdens de completen wordt gezongen en bekend staat als ‘nunc dimittis’, ‘nu laat mij maar heengaan’.

In de muziek en schilderkunst is dit verhaal vaak terug te vinden. Kijk eens naar het schilderij van Rembrandt: Simeon met het kind Jezus in de handen, Maria links van hem, met de handen voor de borst en daarnaast Jozef, met twee duiven in de hand. De priester zien we op de rug, en op de achtergrond de tempel. Het licht van Rembrandt valt op het Licht en de andere hoofdpersonen in dit prachtig schilderstuk.

'De lofzang van Simeon' door Rembrandt van Rijn.

HET WANDKLEED PAUPERTAS

Wat schildert Zuster Louisa? De opdracht in de tempel, met Jezus, Maria en Jozef, omkaderd door decoraties, die duidelijk beïnvloed zijn door boekversieringen in Art-Nouveaustijl. Roze bloemen die op anders lijken, en tropische vogels. Ik tel elf paradijsvogels. Ook de personen zijn in kleurrijke kleding weergegeven, Jezus met de armen uitgestrekt en een glimlach op het gezicht en oogcontact met zijn moeder.

Onder de banderol met de 9 letters PAUPERTAS lezen we twee Latijnse woorden, CENTUPLUM ACCIPIENT (zal het honderd-

voudige ontvangen). Mattheüs (IXI;29). Zuster Louisa vergiste zich met de Romeinse cijfers, ze bedoelde XIX, dat is 19. In Mattheüs 19, 29 lezen we: "En ieder die broers of zusters, vader, moeder of kinderen, akkers of huizen heeft achtergelaten omwille van mijn naam, zal het honderdvoudige ontvangen en deel krijgen aan het eeuwige leven."

Dat is een goed vooruitzicht voor de Zusters van de Congregatie... ●

Dank aan Norbert Smulders (pr.) en Marie-Louise van Daele (foto)

Ode aan de patroonheiligen – deel 3 van 4

Vincentius

Zoals bekend heeft de Congregatie vier patroonheiligen. Mensen uit de Bijbel of de kerkgeschiedenis die voor haar van belang zijn. Pastoor Heeren heeft deze indertijd vastgesteld. Het zijn Maria en Joseph (door hem *'de ouders van de congregatie'* genoemd), Johannes Evangelist en Vincent Depaul, (H. Vincentius). Het kalenderjaar volgend komen in deze en ook nog in de volgende uitgave van *'De Heeriaan'* steeds een van hen in een *'Ode aan ...'* voorbij. Nu dus alweer de derde ode, dit keer een *'Ode aan Vincent Depaul: de enige niet-Bijbelse patroon van de Congregatie.'*

door Theo Bos

Over Vincentius moeten we dus andere boeken en geschriften raadplegen. Vincent Depaul, werd geboren op 24 april 1581 in het stadje Pouy bij Dax, dat sinds 1828 St-Vincent-de-Paul heet. Dit ligt in Frankrijk, in de buurt van Lourdes en de Pyreneeën. Soms wordt – naast 1581 – ook 1576 als zijn geboortjaar genoemd: dat zou logischer zijn, omdat hij in 1600 priester is gewijd. Op je 19-de de priesterwijding ontvangen zou wel heel jong zijn. Zoals over veel heiligen, wordt ook over Vincent geschreven als een bijzonder behulpzaam, sociaal en gelovig kind. Over de eerste jaren na zijn wijding is niet zo heel veel bekend, we weten wel dat hij in handen is gevallen van zeerovers en slavenhandelaren (1605-1607), waaraan hij uiteindelijk wist te ontsnappen.

In 1612 werd hij pastoor in Clichy en een jaar later huiskapelaan en leraar van de goeie familie De Gondi. In 1619 kreeg hij de zware taak om als hoofdaalmoezenier te zorgen voor de galeislaven. Hij voelde zich met hen verbonden en hij

deed er alles aan om hun lot te verbeteren. Ook trok hij van parochie naar parochie om de gelovigen de kans te geven orde op geloofszaken te stellen, de zogenaamde volksmissies.

In 1614 richtte hij een *'Confrérie de la Charité'* op, een damesgezelschap, om

Louise Legras-de Marillac

Raam in het Moederhuis

planmatig armenzorg en zielzorg op te kunnen zetten. Drie jaar later volgt de oprichting van de mannelijke 'tak'. In Marseille realiseert hij een ziekenhuis voor galeislaven. In 1625 stichtte hij met behulp van mevrouw De Gondi de 'Congregatie van de Missie', waarvan de leden 'Lazaristen' worden genoemd naar hun Moederhuis St. Lazare te Parijs. Deze was gericht op ziekenverpleging en missie. Vanaf 1628 begon Vincent zich ook uitdrukkelijk bezig te houden met de priesteropleiding.

In 1633 stichtte hij samen met Louise Legras-de Marillac een zustercongregatie: 'De Dochters van Liefde'. In de loop der

tijd ontstonden er ook andere door de Vincentiaanse spiritualiteit geïnspireerde ordes. In de Constitutiën van de Congregatie DMJ is ook te lezen: "De stichter (Pastoor Heeren) gaf in 1820 aan de Congregatie de naam: "Zusters van Liefde, Dochters van Maria en Joseph". En ook: zij zouden "deze werken van liefde met hartelijke toegenegenheid (...) verrigten volgens den geest en de instelling van den H. Vincentius van Paulo, onaan gezien uit welke bevolking of godsdienst de personen behoren".

Vincent Depaul, stierf op 27 september 1660 in Parijs en is begraven in de kerk St. Lazare te Parijs. Paus Clemens XII verklaart hem in 1737 heilig. Vincentius was

gedurende zijn leven, (met dank aan de koning, dan wel de regering van toen?) 'caritasminister', 'die delen van het land voor de hongersnood behoedt, hulp verleent aan oorlogsslachtoffers en vluchtelingen en een gaarkeuken opricht in Parijs'.

Zijn naam leeft vooral voort in de talrijke Vincentiusverenigingen, die allerlei vormen van liefdadigheid en barmhartigheid verrichten.

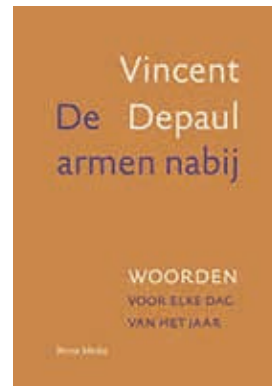
Vincent Depaul leefde in een tijd van grote onrust, werkloosheid, enorme armoede, slechte zorg en amper onderwijs. Dit ten gevolge van gevoerde oorlogen en (gebrek aan goed) overheidsbeleid. Hoe was dat voor Pastoor Heeren, zo'n twee eeuwen later? Ook hier kunnen de Constitutiën van de Congregatie DMJ ons helpen: "Ook in 1820 waren er in Den Bosch, en ook in andere plaatsen, veel armlastige mensen, werden veel kinderen aan hun lot overgelaten, er was amper tot geen zorg voor de ouderen en tevens ook een zeer grote onwetendheid op godsdienstig gebied".

Zoals Vincent Depaul geraakt werd door de triestheid en ellende van de mensen uit zijn tijd, zo werd ook Pastoor Heeren, (citaat) *"bewogen door deze dringende nood en maakte plannen om hulp te bieden. Hij vond enkele dames bereid om de zorg voor de verwaarloosde kinderen op zich te nemen"*. En zo is het begonnen met de Congregatie!

Hoe verschillend Vincent Depaul en Pastoor Heeren ook mogen zijn geweest, hierin waren zij zeer eensgezind. Bij beide ook een sterk geloof, wat hen inspireerde om 'werken van barmhartigheid, c.q. liefde werken' te gaan verrichten, inclusief het stichten van congregatie(s). Begrijpelijk dus dat Vincent Depaul, net als de overige patroonheiligen, op bijzondere wijze

wordt vereerd. Zijn gedenkdag (sterfdag) is 27 september.

Gezien het belang van wat Vincent Depaul heeft teweeggebracht, zijn er meerdere boeken over hem geschreven. Een ervan is: "De armen nabij". Dit is een klein, vooral handzaam boekje met 'Woorden van en over Vincent Depaul voor elke dag van het jaar. (herlezen en herdacht door Jos van de Schoor, onlangs ook opnieuw in een fraaie versie uitgegeven). Blijkbaar leeft Vincent Depaul ook voor ons, anno 2018. Hij heeft ook nu nog veel te zeggen, minstens als inspiratiebron!

In het voorwoord van dat boekje staat onder meer geschreven: "Meneer Vincent koos op 36-jarige leeftijd voor de armen, en hij beschouwde hen levenslang als een uitverkiezing van Gods barmhartigheid, dat hij van toen af steeds meer de armen nabij mocht komen.... "Hij is niet 'de man van de bedéling', zoals men hem in later tijd is gaan zien. Hij wordt gemotiveerd door een diep respect voor, een persoonlijke toewijding aan de mens die te kort komt.... Al wat hij schreef, was in dienst van de mensen die recht op hem hadden, de armen. Zij waren zijn werkgevers, altijd en overal. Zij beheersten zijn leven".

Deze woorden komen - denk ik - heel gedateerd over: het zullen niet onze woorden zijn. Ze tonen wel, hoe Vincent in zijn

*Zijn inzet voor ‘de armen’
komt niet voort uit het doen
van een gunst áán hen, maar
als een recht (doen) ván hen!*

tijd en in relatie met het geloof van die tijd, inclusief de beleving ervan, met hen omging.

Ik vind dat een héél sterk en opmerkelijk punt, zeker ook nu nog als visie te beleven. Zijn inzet voor ‘de armen’, in welke zin dan ook, komt niet voort uit het doen van een gunst áán hen, maar als een recht (doen) ván hen! In de tijd van Vincent Depaul was caritas nog een gunst van de rijken aan de armen, waarvoor zij dankbaar moesten zijn(!), bij Vincent is “Caritas geen dienstbetoon, geen hulpverlening uit medelijden. Het is een opkomen voor een mens, voor mensen die zijn zoals jij” (‘De armen nabij’, blz. 179). Solidariteit en menswaardigheid zijn hierin kernwaarden, die we in samenwerking mèt hen kunnen realiseren, in woorden en daden.

Vooraf dit laatste! Geen woorden, of niet enkel dat, maar vooral daden.

In Vincents eigen woorden: “Het risico van een predikende kerk is dat zij de wonderdaden van Jezus alleen predikt, en niet doet of waarmaakt”. Barmhartigheid als praxis, Diaconie als pijler van geloof van kerk zijn!

In meer hedendaagse woorden, niet van mezelf, kan daarover worden gezegd: “Als een kerk niet dient, dient zij nergens toe”.

En tot slot, al is er nog veel meer boeiends en inspirerends over ‘Monsieur Vincent’ te melden, wat ik echt heel mooi vind, en wat volgens mij haast revolutionair moet zijn geweest voor de geloofs- en kerkbeleving van toen is dit: “Als klooster hebben zij de huizen waar mensen ziek liggen; als kapel:

de parochiekerk; als slot: de straten van de stad en hun gehoorzaamheid; als tralies: de eerbied voor God; als sluier: de heilige ingetogenheid”

Vrij vertaald, met eigen woorden; God is ook te ontmoeten in het bezoek aan de arme, de weduwe of de gevangene. Als je moet kiezen tussen bidden in de kapel of dit, dan kan een ziekenbezoek ook een vorm van gebed, van een Godsontmoeting zijn.

Soms denk ik wel eens; tegenwoordig wordt er veel werk gemaakt van vrijwilligerswerk. We kennen de Rotaryclubs, het Maatjesproject, Mantelzorg en vele andere mooie initiatieven. En er zijn ook bedrijven die op hun jaarlijks personeelsuitje een gezamenlijke klus gaan klaren, bijvoorbeeld iets met een zorgafdeling doen, of een pand opknappen. Iets met elkaar vóór en met een ander doen. Tal van activiteiten die Vincent Depaul vroeger als werken van barmhartigheid of liefdadigheid had kunnen benoemen.

Goed werk ook nu, vooral als het om sámen gaat, dingen doen van, met en voor elkaar, wederzijds, respectvol en gelijkwaardig. De woorden en daden van Vincentius zijn ook nu nog inspirerend en betekenisvol.

Het mag duidelijk zijn: Vincent Depaul leeft - in elk geval bij mij -, en in dat wat we de Vincentiaanse spiritualiteit kunnen noemen, zeker ook!

Met dank aan de Congregatie ‘Dochters van Maria en Joseph’, en hun patroonheiligen.

Bronnen:

- Constitutiën van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph
- De armen nabij

De draad van Ariadne

door Zuster Tine Vink

Ariadne is een figuur uit de Griekse- en Romeinse mythologie. Ariadne zou de held Theseus geholpen hebben te ontsnappen uit het labyrint. Ze gaf hem een zwaard en een kluwen wol (de draad van Ariadne). De wollen draad moest hij afwikkelen terwijl hij het labyrint inging. Ariadne was bereid Theseus te helpen op voorwaarde dat hij, zodra hij de weg uit het labyrint had gevonden, met Ariadne zou trouwen en hij samen met haar zou terugkeren naar Athene. Theseus doodde met het zwaard de Minotaurus die in het labyrint huisde, en vond dankzij *de draad van Ariadne* de uitgang terug.

*Jij bent een deel van de keten
De keten bepaalt het getij
Het getij is het voelen en weten
En een deel van de keten ben jij*

Op de morgen van mijn verjaardag schoot mij bovenstaande tekst te binnen. Ik durf wel te zeggen dat wij allen een deel van de keten zijn. Ik stel me dat voor als levenskringen die in de loop der jaren met elkaar worden verbonden en toch ieder hun eigenheid behouden.

Je hebt de kring van je eigen DNA die terug te vinden is in ieders eigen bloedband. Tot in de uiterste vezels van je zijn, blijf je in ver-

binding staan met je eigen bloedband. Je kunt niet zeggen ik leef alleen in mijn eigen levenskring.

Ik leef dankzij mijn ouders die mij het leven hebben gegeven, ik leef dankzij mijn overleden zussen en nog in leven zijnde broers. Ons DNA wordt doorgegeven aan nichten, neven en aan hun kinderen. Zij en ik leven in de levenskring van het DNA van mijn voorouders.

Conclusie, de draad van Ariadne leidt mij door het labyrint van mijn levenskringen en ik mag af en toe een kijkje nemen in de levenskringen van degenen waar ik me mee verbonden weet en zo vormen wij samen één deel van de keten met behoud van eigen DNA.

Het getij van ieders levensweg is het voelen en weten: Ik ben één deel van de keten, ik hoor ergens bij, ik mag er zijn met mijn ei-

Ik heb de kring van mijn eigen levensweg. Ik heb gekozen voor een vorm van leven waarin ik me thuis voel en dat is het kloosterleven. Samen vorm ik met mijn medezusters één kring maar... de keten bepaalt het getij, ik ben er één deel van maar eenieder behoudt zijn eigen DNA.

Dan is er de kring van de ontmoetingen. Je hebt zo je eigen collega's, vrienden en kennissen, maar onontkoombaar is het behoud van je eigen DNA.

gen DNA. En dankzij de draad van Ariadne vind ik, al dolend en zoekend in het levenslabyrint, mijn eigen levensdraad steeds weer terug.

*Want, wij, u en ik, zijn een
deel van de keten.
een deel van de keten zijn wij.*

De Kapucijnen verlaten 's-Hertogenbosch na vier eeuwen, deel 2

Op 1 augustus 2018 vond de feitelijke overdracht plaats van het klooster van de kapucijnen aan de Van der Does de Willeboissingel. Het werd eigendom van de franciscanen en blijft dus in de familie, kun je zeggen. Bijna alle kapucijnen die er nog wonen vertrekken naar hun klooster in Tilburg. Pater Philippus en pater Savio blijven in het klooster wonen. Een derde kapucijn komt over vanuit Tilburg, broeder Ad Vermeulen. De kapucijnen hebben ruim tweeënhalve eeuw het lot van de Bossche bevolking gedeeld. Van 1611 tot 1761 en van 1898 tot heden. De waardering voor hun apostolaatswerk was bijzonder, vanwege hun godsdienstige inzet en sociaal-maatschappelijke betrokkenheid. We schetsen in enkele delen hun geschiedenis, die nu historie gaat worden. Nu vervolgen we het verhaal over de eerste verblijfsperiode, van 1611 tot 1761.

door Ton Vogel

MARTINUS ACKERS- DIJCK, PAPENVANGER

Dat het werk niet gemakkelijk was voor de kapucijnen in het straatje Achter den Boerenmouw blijkt uit het 'Memoriael' van de onderschout, de 'papenvanger' Martinus Ackersdijck. Hij maakte daarin melding van zijn invallen en verstoringen van verboden bijeenkomsten van roomsen in het schuilkerkje in 1653, 1655 en 1656. Met de boetes die werden opgelegd.

De inval van 1656 werd aldus opgetekend: *'Den lesten December 1656 gestoort een paepsche conventicule (samenkomst), dewelcke wierdt gehouden achter den Boerenmouw inde huysinghe, toebehoorende Lijsbeth de Bruyn, is voor het huijs*

Gerenvoerde grafsteen van Columbanus in de hal van het Bossche klooster

betaelt de volle peene (boete) van drie hondert Gulden ende daer van aen mijn heere de hoogschout gegeven zijn gerechticheyt' (dat was 240 gulden).

Na het overlijden in 1659 van Columbanus heeft het geduurd tot 1671 voordat er weer een kapucijn kon worden benoemd in de stad. De orde hield vast aan het principe van de herkenbaarheid van de kapucijnen, door het dragen van het habijt. Dat was moeilijk te accepteren door het stadsbestuur. De kapucijnen die in de misie van onze stad benoemd werden hadden van hun oversten permissie om verschillende sacramenten toe te dienen, maar geen doopsel. Bij huwelijken mochten

ze niet assisteren. Ze waren verplicht om de pij te dragen, jaarlijks voor veertien dagen op retraite te gaan en hun geld bij een leek in bewaring te geven.

MILDERE REPRESSIE NA 1671

Zo zien we in 1671 twee kapucijnen, Cassianus 'van 's-Hertogenbosch' en Jacobus 'van Sint-Truiden' in de stad verschijnen. De eerste was hier rond 1625 geboren, als Valerius van der Lande.

Hij had in Leuven gestudeerd, had vrienden en familie in Den Bosch om op terug te vallen. Hij overleed bij zijn familie in 1677. De tweede had eerder gewerkt in Maastricht en was daar al gewend aan de protestantse overheersing, na de verovering door Frederik Hendrik van die stad in 1632.

De twee kapucijnen dienden samen in de kapel van het Heilig Kruis, Achter den Boerenmouw, waar ze ook een broederschap oprichtten, die van 'Het Heilig Kruis'. Jacobus van 'Sint-Truiden' kreeg er in 1682 een zware taak bij. Hij werd door de apostolisch-vicaris (plaatsvervanger van een bisschop in een missiegebied) Bassery benoemd tot aarts priester, met de verantwoordelijkheid om misstanden te bestrijden. Daartoe maakte hij veel reizen naar medebroeders in de wijde omgeving, de z.g.

Voorgevel van het kapucijnenklooster Emmaüs in Velp (NB)

visitaties. In 1685 werd hij pastoor van de parochie St. Jacob in de stad. Hij bediende daar het schuilkerkje in het huis 'De Maagd van den Bossche' (nu nr. 179 in de Hinthamerstraat).

Na 1690 kreeg hij ook nog eens de dekenaten Orthen, Oss, Heusden en Geertruidenberg onder zijn vleugels. Zijn voettochten naar deze gebieden konden niet steeds doorgaan: hij werd eens een tijd in onze stad gevangen gezet omdat een minderjarig meisje bij haar grootvader/voogd was weggelopen. Een gebeurtenis die hem werd aangewreven, maar waar hij niets van wist en ook niets aan kon veranderen. Het gevolg was wel dat hij een poosje vleugellam werd. Hij overleed in 1702.

NIEUWE BENOEMINGEN

Vanaf 1676 verbleef de Bossche kapucijn, Jacobus de Hee, met de kloosternaam Paulus hier. Hij was geboren rond 1650 en stierf in 1706 in het klooster in Velp. Andere dienstdoende kapucijnen kwamen vaak uit Sint-Truiden of Antwerpen. In 1713 kwam Jacobus 'van 's-Hertogenbosch' als opvolger van de overleden Albertus. Hij was omstreeks 1662 geboren. Hij werkte hier tot zijn dood in 1725. Van 1712 tot 1724 verbleef Judocus uit St. Truiden in de stad. De botsing tussen de karakters van deze Judocus en de Bosschenaar Jacobus veroorzaakte langdurige meningsverschillen over geldzaken en over aanvangstijden van diensten. Gesprek- ➤

ken met visiterende oversten hielpen niet.

De annalen van de kapucijnen vermelden in 1659 nog een andere Bosschenaar, pater Augustinus. Hij woonde in het klooster in Velp. Bij zijn intrede in het noviciaat in 1679/1680 te Leuven had hij aan broer Nicolaas van Geffen en neef Petrus van Beugen een legaat van f 800 vermaakt. Er was één voorwaarde aan verbonden: het geld moest belegd worden en de rente jaarlijks uitgekeerd 'aen de armen van onse missie van PP Capucijnen-missionarissen tot Sertogenbosch'.

Pater Augustinus overleed in 1702 in het huis van zijn broer aan de 'roode loop', toen hij tijdelijk uit het klooster van Velp was overgekomen om hier in zijn geboortestad de zieken bij te staan. Pater Philippus 'van 's-Hertogenbosch' trof dat jaar hetzelfde lot toen hij vanuit Velp hier bijstand kwam verlenen.

Aan de kloosternaam van de kapucijnen wordt de plaats van geboorte toegevoegd, om verwarring te voorkomen tussen bijvoorbeeld alle Jacobussen en Judocussen. Deze conventie bij de kapucijnen duurde tot circa 1970.

Straatje In de Boerenmouw anno 2018

SANCTIE: SLUITING VAN HET SCHUILKERKJE 'HEILIG KRUIS' 1736/1737

In 1725 kwam de leiding van de missie aan Leopoldus 'van Brussel' die in 1713 al voor korte tijd in de stad diende. In 1736 was er een aanleiding voor het gereformeerde stadsbestuur om zijn 'huiskerk' te sluiten. Het was een represaille, want er had een bijzondere bekering plaatsgevonden.

De Bossche luitenant-kolonel in Staatse dienst, Van Lith de Jeude, had ontslag genomen en was met beide dochters naar het zuiden uitgeweken. Ze hadden zich bekeerd tot het katholicisme

en die bekering had plaatsgevonden in het kapucijnenklooster in het gehucht Meersel (B), tussen Breda en Hoogstraten. De Bossche gereformeerde kerkenraad en het stadsbestuur waren in alle staten. Onmiddellijk werd de woning van de luitenant-kolonel, (nu een deel van Peperstraat 14/16) geconfisqueerd. En de schuilkerk van de kapucijnen Achter den Boerenmouw werd gesloten.

De kapucijnen, Leopoldus 'van Brussel' en Theodorus 'van 's-Hertogenbosch' (meestal in Velp wonende) werden in staat van beschuldiging gesteld, verdacht van

beïnvloeding van de familie. Deze kwestie werd ook zwaar opgenomen door Den Haag. Zelfs verzoeken om clementie vanuit Brussel werden van de hand gewezen: Maria Elisabeth, landvoogdes van de Zuidelijke Nederlanden namens de keizer van Oostenrijk, kreeg nul op haar rekest.

De sluiting van de kerk duurde van 13 februari 1736 tot begin augustus 1737. Daarna keerde de betreffende vrijheid terug... maar de resolutie van 1731 bleef gelden dat er niet meer dan 5 schuilkerkjes in de stad gebruikt mochten worden.

Vanaf 1733 mochten opnieuw twee kapucijnen leegaal werken in de stad. Daar stond wel een financieel offer tegenover: *‘Er was een zekere vrijheid aan godsdienstig leven gegeven, waarvoor men jaarlijks bijna f 2000 moest geven’*. Deze z.g. recognitiegelden (de rectorie) moesten betaald worden aan de magistraat om in de schuilkerken diensten te mogen verrichten. Die werden dan oogluikend toegestaan, ‘gedoogd’ zeggen we tegenwoordig.

THEODORUS ‘VAN ‘S-HERTOGENBOSCH’, DE HEKKENSLUITER

De boven genoemde Brusselselaar Leopoldus verbleef hier vanaf 1749 als enige kapucijn. Het missiewerk hield

hij nog zes jaar vol, tot zijn dood in 1755. Hij werd in Velp begraven, na een spannende tijd van in totaal 30 jaar in de stad. Toen werd de oude Bosschenaar Frans van der Putten, pater Theodorus (*1682), vanuit Velp naar zijn vaderstad gestuurd. Deze kapucijn was al 73 jaar bij zijn benoeming. Hij moest de overdracht van de missiestatie aan de wereldgeestelijken voorbereiden. De seculiere priester Johannes Franciscus Potters van de Sint-Jacobsparochie, als kapelaan aangesteld, zou na februari 1761 de verantwoordelijkheid voor de bediening in het kerkje van het ‘Heilig Kruis’ overnemen. Het overlijden van Theodorus in 1761 betekende voornamelijk het einde van het apostolaat van de kapucijnen in de hertogstad.

In totaal hebben 21 kapucijnen tussen september 1629

en februari 1761 pastoraal werk gedaan in de stad. Vanaf 1640 vanuit hun woninkje Achter den Boerenmouw. Of vanuit hun klooster in Velp bij Grave, in het vrije land van Ravenstein. Onder hen waren minstens negen geboren Bosschenaren.

De kapucijnen hebben steeds een bijzondere aantrekkingskracht gehad op hun omgeving. Tussen 1611 en 1796 hebben zich in totaal 84 Bosschenaren aangesloten bij de orde. De kloosters in Velp en Brugge hebben als enige fraterniteiten de Franse Revolutie, de Napoleontische tijd en het bewind van koning Willem I overleefd. Enkele Bosschenaren hebben een brug geslagen naar het herstel van de orde vanaf 1835 in de Nederlanden.

Kapel van het kapucijnenklooster in Velp (NB)

SCHUILKERK, GENOEMD 'HEILIG KRUIS'

Het kerkje van de kapucijnen was vanaf ca. 1640 in het straatje Achter den Boerenmouw ingericht. Op het kerkhof aan de noordzijde van de Sint-Jan stond een groot kruisbeeld. (Dat kruisbeeld werd weggehaald door de nieuwe stadsregering na 14 september 1629). Achter den Boerenmouw werd daarom ook wel genoemd: 'het strae-tje tegenover 't groot cruys opt St. Janskerckhoff'. Het kerkje kreeg de naam 'Heilig Kruis'.

De eigenaren van de eerste twee huisjes aan de oostzijde van het straatje, óver de Dieze, waren roomsgezinde particulieren. De woningen werden benut als pastorie en kerkhuis. In 1642 was de weduwe Catharina de Roy eigenares van het woonhuis waar Columbanus tot zijn dood in 1659 woonde. Hij werd onderhouden door zijn bejaarde buurvrouw Elisabeth de Bruyn die zelf in het kerkhuis woonde. Ze werd in 1653 eens aangeslagen door de onderschout, Martinus Ackersdijck, nadat deze onverhoeds was binnengevallen. Hij meldde in zijn Memoriael: 'Als op den 15e April 1653, soo hebbe ick gestoort een paepsche vergaderinghe, dewelcke gehouden wierdt inde huisinghe, toebehoorende Elijsabet de Bruijn, gestaen achter de boerenmouwe al-

Grafschrift op de zerk van Ackersdijck in de St-Jan

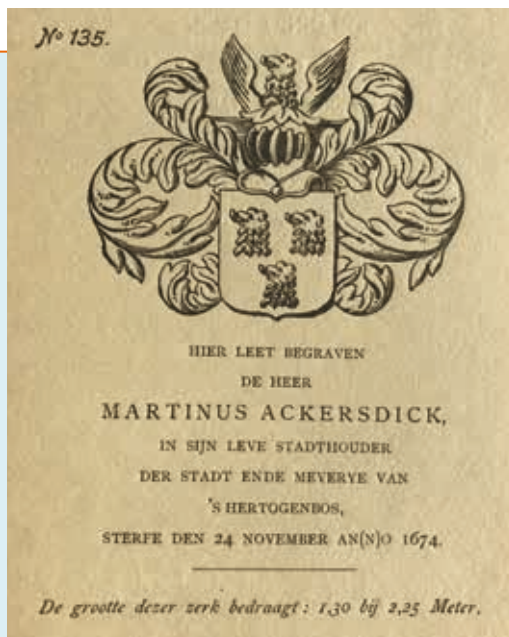
hier, maer alsoo daer geen ofte weijnich menschen in waeren die gekent zijn geweest, soo is voor het hujs betaelt drie hondert Gulden ende daer van aen mijn Heer gegeven twee hondert veertich Gulden'.

De schout en de stadhouder (plaatsvervanger) van de schout werden er beiden beter, nou ja, rijker van. De meeste gelovigen waren natuurlijk via een achteruitgang op tijd ontsnapt, anders waren die ook beboet. Twee jaar later volgde weer een inval, deze keer vergeefs, iedereen had op tijd de wijk genomen. Ackersdijck schreef in zijn dagboek: 'Den lesten Februarij 1655 geweest mette dienaers achter den Boerenmouw, alwaer wel Volck was ingegaen ende echter evenwel niemant gevonden'. Het kerkje Heilig Kruis werd

door de kapucijnen, later ook door seculiere geestelijken, gebruikt tot de sluiting ervan in 1803.

INRICHTING VAN DE SCHUILKERK/SCHUURKERK

Over de indeling van het perceel van het kerkhuis schreef pater Jacobus van Ravesteyn in 1724 het volgende: 'ingank of poorte en (...) achterhujs vande achterse deur en secreet met die plaetse en achterkeuken tot de stal van t'hujs van L. Vrouwe-Broeders, hofke met hujs daer aen gelege, oude ende nieuwe kerk, stoelhujske en plaetse, achter en besijde de kerk tot de muure en heyninge'. Daarnaast stond het z.g. 'klijn huys' dat 'begint van voor van de gemijne straet tot aen het secreet van 't voornoemde achterhuys en

bestaet uyt ene keuke voor aen de straet, met een kelderkamerke, ende grote kamer tot aen de muure, daer 't secreet tegen staet'.

Toen pater Leopoldus 'van Brussel' in het straatje Achter den Boerenmouw van 1725 tot 1733 alleen aanwezig was, verzorgde hij enig herstelwerk aan zowel de pastorie als de huiskerk. In 1723 was reeds een derde biechtstoel in het kerkje geplaatst voor een seculier priester, een wereldgeestelijke. De kelderkamer naast de kerk werd in orde gebracht, het secreet in de hoek tegenover het ledikant - dat bij vochtig weer een vreselijke geur verspreidde - werd toegedekt, met een enkel steentje. In 1727 kwam een nieuwe vloer in de kerk en werden de kozijnen en de deur tussen de oude en de 'nieuwe' kerk uitgebroken. Het altaar werd gemarmerd in 1729 en het jaar daarna is de hele kerk in de verf gezet. Een anonieme dame schonk geld voor de olie in de godslamp. Een nieuw orgel van f 400 werd in 1730 geplaatst, geschenken door 'goede vrienden'.

GEBRUIK VAN DE SCHUILKERK NA 1761; KAPELAAN HEEREN

Na het overlijden in 1761 van de laatste kapucijn, Theodorus, bediende kapelaan Potters van de parochie

St.-Jacob het kerkje alleen. In 1773 werd genoteerd in een resolutie der Staten-Generaal: *'de Roomsche kerkenhuysinge mitsgaders (alsook) de wooninge en erve door Joan Franciscus Potters, Roomsch Priester, gebruykt wordende, staande ter plaatse genaamt Achter den Boerenmouw te samen neffens huys en erve van Jan van Esch ex uno ende neffens de riviere de Dieze ex alio, strekkende voor van de straat of plaats, den Boerenmouw genaamt, achterwaarts tegens erve van de L. V. Broederschap (...).'* (Het huis van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, in de volksmond 'de Zwanenbroederschap' staat op deze plaats, in 1847 herbouwd).

Na zijn priesterwijding in 1799, werd de stichter van de congregatie van de Zusters van de Choorstraat, J.A. Heeren, benoemd tot kapelaan van de St.-Jacob in zijn geboortestad. Hij las de eerste H. Mis in het schuilkerkje

Huis Concordia in de Boerenmouw

Achter de Boerenmouw op 19 juli 1799, op het feest van de H. Vincentius. In 1803 werd het kerkje gesloten (evenals het schuilkerkje van de St.-Jacob op het achtererf van Hinthamerstraat 179) en kwam Jacobus Heeren als kapelaan in een nieuwe kerk in deze parochie, op de plaats waar nu het Jheronimus Bosch Art Center staat. Het Heilig Kruiskerkje kreeg een andere bestemming. Door toedoen van kapelaan Heeren stond er vanaf 1818 de sociëteit 'Concordia'. Die bleef daar tot 1866. Na een verbouwing deden de paters redemptoristen - daar vanuit hun nabijgelegen klooster in de Sint-Josephstaat - van 1884 tot 1942 apostolaatswerk in het tehuis van de 'R.K. Militairen Vereniging Concordia'.

Zoals gezegd stierf de laatste kapucijn, Theodorus, in 1761 in het straatje *Achter den Boerenmouw*. Daarna heeft de stad geen vertegenwoordiger van deze kloosterorde meer gehad tot in 1898, toen een nieuw kapucijnenklooster werd gebouwd op 't Zand. Daarover lezen we een volgende keer. ●

Dit is een beknopte versie van mijn artikelen in Bossche Kringen: 'De kapucijnen verlaten 's-Hertogenbosch' van november 2017 en januari 2018. De foto's zijn gemaakt door Ellie de Vries.

Familie van Rooijen

Op een mooie lentedag in 2013 liep Annelies Simonis door de Choorstraat in 's-Hertogenbosch. Toen zij de plaquette van het voormalige klooster aan het bestuderen was, liep daar toevallig Lieke de Leuw. De twee vrouwen kwamen met elkaar in gesprek. Annelies vertelde haar dat zij in haar kinder- en jeugd jaren vaak op bezoek geweest was geweest in het klooster, toen haar drie tantes nog leefden en zij zusters van de Choorstraat waren. Het leek haar heel leuk om nog eens een keer een kijkje te mogen nemen in het klooster.

door Brigitte Lutters

Lieke heeft in haar werkzame bestaan als docent op Kentalis gewerkt en is nog altijd als vrijwilligster be-

trokken bij de Congregatie. Lieke vertelde over deze ontmoeting aan Zuster Veronie Franken. Aangezien

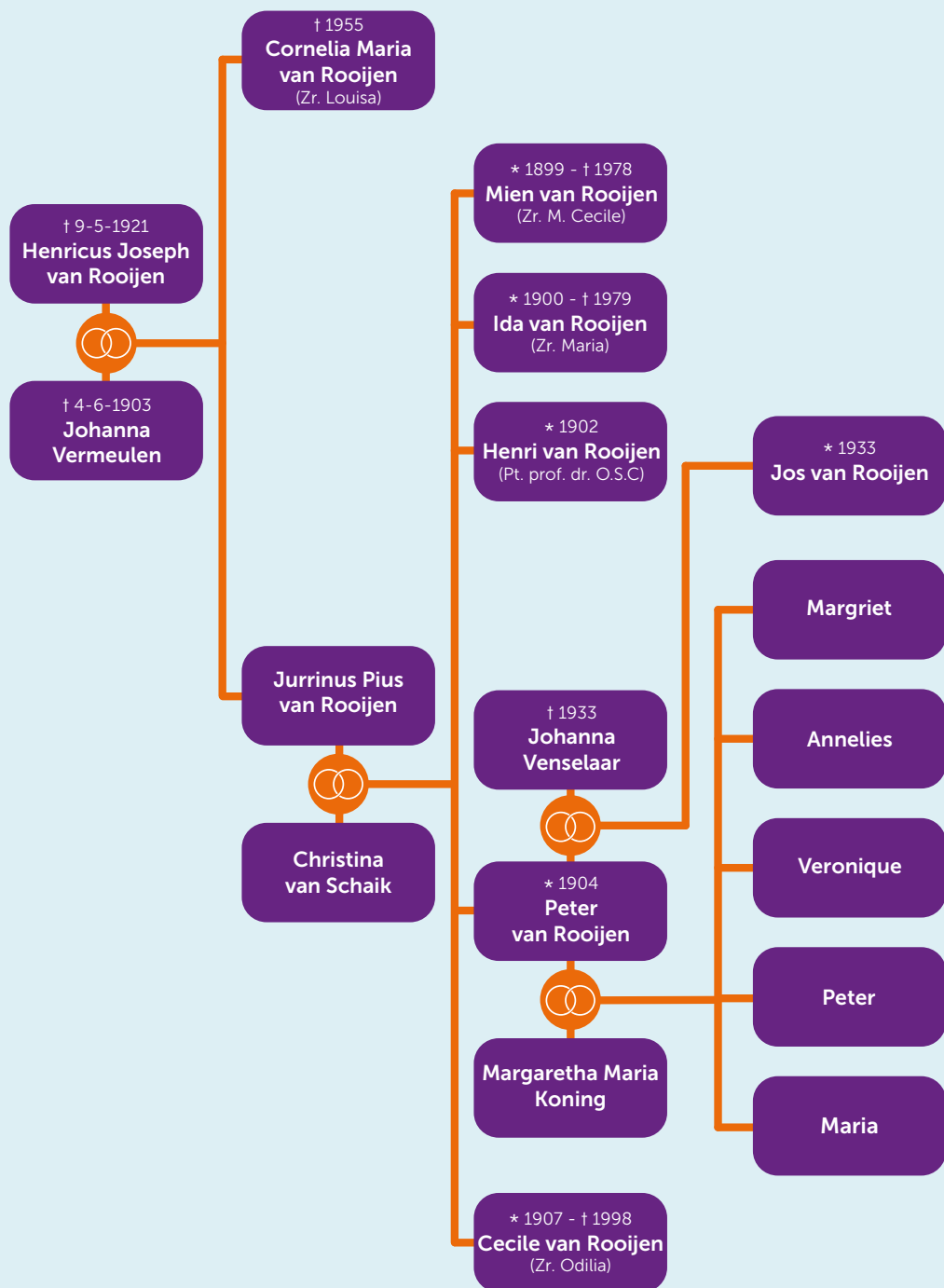
Veronie het archief van de Congregatie heeft opgeslagen in haar hoofd, was het voor haar snel duidelijk dat Annelies Simonis dan een nichtje moest zijn van de drie zussen van Rooijen die alle drie talentvolle Zusters DMJ waren, Zuster Maria, Zuster Marie Cecile en Zuster Odilia. Op hun beurt waren zij weer nichten van Zuster Louisa van Rooijen. Over haar heeft u in het zomernummer uitgebreid kunnen lezen.

De broer van Zuster Louisa en zijn vrouw, met hun dochters Mien (staand), later Zuster Marie Cecile en Ida, later Zuster Maria; 1902.

STAMBOOM

Laten we eerst eens even teruggaan naar de wortels. Zuster Louisa van Rooijen had een broer, Jurrinus Pius van Rooijen. Hij was kunstenaar (dus de creativiteit lijkt aangeboren) en had vijf kinderen. Het verhaal gaat in de familie dat zijn vrouw na vijf doodgeboren kindjes naar Lourdes is gegaan. Vier van de vijf daarna geboren kinderen werden religieuzen. Mogelijk ligt het Lourdesver-

haal hieraan deels ten grondslag, wie zal het zeggen.

Moet wel gezegd worden dat Henri zich nog herinnert een dood kindje in het gezin te hebben meegemaakt, dus één van de vijf kindjes die overleden is, zat wellicht tussen de anderen in.

1. Mien (Zr Marie Cecile, trad in in 1925)
2. Ida (Zr Maria, trad in in 1919)
3. Henri (Pater Professor van Rooijen OSC / orde van het Heilig Kruis; kruisheren)
4. Peter (vader van Annelies en Veronique)

5. Cecile (Zr Odilia, trad in in 1939. Latere roeping, was al 32 jaar)

De drie dochters traden net als hun tante Louisa in bij de Congregatie DMJ.

Eén zoon werd priester en de tweede zoon, Peter, was (daarom) volgens zijn vader Jurrinus van Rooijen de enige 'echte wereldheer'. Peter was evenals zijn vader kunstenaar, maar moest noodgedwongen de kost gaan verdienen als leraar. Hij woonde in Bandung toen hij zijn eerste vrouw (Johanna Venselaar) daar ontmoette. Zij kwamen naar Nederland toen zij zwanger was en kregen een dochter (Jos),

maar zijn vrouw stierf twee weken na de geboorte van Jos. Uit zijn tweede huwelijk met Margaretha Maria Koning kwamen vier dochters en een zoon (Margriet, Annelies, Veronique, Peter en Maria).

Ook aan moederskant waren twee ooms geestelijken (broers van moeder). Heer-oom Jan, missionaris Mill Hill gestationeerd in Oeganda en Heer-oom Frans, pastoor in Elst en in Vilsteren, zijn laatste parochie, waar hij ook begraven ligt.

Er is een film over hem gemaakt getiteld 'De trein stopt niet in Vilsteren'. Aan moe-

De familie van Rooijen in de tuin van het Moederhuis in 's-Hertogenbosch in 1949.

Achterste rij: 2e van links Zuster Odilia, 3e van links Zuster Maria. Middelste rij: uiterst links Zuster Louisa, 5e van links Zuster Marie Cecile, rechts naast haar broer Henry en uiterst rechts haar broer Peter. Voorste rij: van links naar rechts: Veronique, Margriet, Peter (staand), Annelies, de twee kinderen rechts zijn onbekend.

DE CONGREGATIE "DOCHTERS VAN MARIA EN JOSEPH"

DE CONGREGATIE "DOCHTERS VAN MARIA EN JOSEPH", BETER BEKEND ALS "ZUSTERS VAN DE CHOORSTRAAT", VESTIGDE ZICH IN 1820 IN 'S-HERTOGENBOSCH HET OUDSTE GEBOUWONDERDEEL DATEERT UIT 1844, WAARNA LATER IN 1911 DOOR ARCHITECT WILH. VAN AALST HET KLOOSTER, DE KAPEL, DE KWEESCHOOL EN DE MULO-SCHOOL ZIJN TOEGEVOEGD. HET CHARITATELIEK WERK VAN DEZE GEMEENSCHAP OMVATTE NAAMST ONDERWIJS, ZIEKENVERPLEGING EN BEJAARDENZORG, OOK HULP AAN DOVEN, SLECHTHORENDE EN VERSTANDELIJK GEHANDICAPTE. MET DE STICHTING VAN EEN AANTAL SOCIALE INSTELLINGEN KREEG HUN DOELSTELLING GESTAUTE. MET NAME IN HET INSTITUUT VOOR DOVEN TE SINT-MICHELISGESTEL, HUIZE VINCENTIUS TE UDENHOOT, ST. MAARTENSLINIE EN PEDAGOGISCH INSTITUUT TE NIJMEGEN, INSTITUUT ST. MARIE TE EINDHOVEN EN DE VERZORGINGSSTADEN HUIZE NAZARETH TE BEST, ST. MARTINUSPUS TE NULAND EN HUIZE THERESIA TE EINDHOVEN. DE ACTIVITEITEN VONDEN NIET ALLEEN PLAATS IN NEDERLAND, MAAR STREKTEN ZICH OOK UIT TOT BRAZILIË, CHINA, INDONESIË EN CONGO. DE ZUSTERS HEBBEN BOVENDIEN EEN VOORTREKKERSROL VERVULD IN HET BINZONDERE ONDERWIJS IN NEDERLAND. DE HERONTWIKKELING VAN DIT KLOOSTERCOMPLEX TOT WOONAPPARTEMENTEN DATEERT UIT 2003, OP INITIATIEF VAN LEO J. HOEDEMAEKERS, DE BOUWER MET ARCHITECT IR. STEFAN L. DE BEVER. IN 2008 IS DE HERONTWIKKELING MIDDELS DE ONTHULLING VAN DEZE PLAQUETTE GEHEEL AFGEROND.

1844

1911

2008

de bever architecten

P. Hoedemakers en Zn. B.V.

aannemersbedrijf

De plaquette in de Choorstraat waar dit verhaal mee begon.

ders kant was er ook nog een oudtante, tante Josephine (1863-1931), die Karmelietes was in het klooster St. Jozef te Boxmeer (dit klooster bestaat nu niet meer). Er zijn twee boeken over haar verschenen. Het eerste in 1937 'Moeder Josephine Carmelites' en het tweede in 1942 'Opgang in het kruismysterie Het leven van Moeder Josephine Carmelites'. In tweedehands boekwinkeltjes zijn de boeken nog verkrijgbaar. Zuster Josephine heeft het gebracht tot dienservante Gods (een eerste stadium naar zalig- en vervolgens heiligverklaring). Toen was het geld op.

Vanwege al die ooms en tantes die voor een kloosterleven kozen, hadden Annelies en Veronique (en zussen en broer) geen neven en nichtjes van vaders kant.

ANNO 2018

Het heeft uiteindelijk tot het voorjaar van 2018 geduurd voordat Annelies en haar zus Veronique daadwerkelijk, na zoveel jaren, weer een kijkje kwamen nemen in het Moederhuis. Zij halen tegelijkertijd herinneringen op. "Het onthaal in het klooster was altijd gastvrij!" Zij memo- reren aan gezamenlijke maaltijden met roze pudding. Ook lagen er altijd cadeau- tjes voor de kinderen klaar.

Gewoonlijk handwerkpro- ducten als pannennappen, portemonneetjes en etuis.

De oudste van de drie zus- sen, Zuster Marie Cecile, wordt als streng geschetst door haar nichten. Zij gaf ja- renlang les aan kinderen in Den Bosch en Nuland. Voor- al voor het zangonderwijs was zij in de wieg gelegd. Als organist was zij niet alleen bekwaam, maar ook zeer kunstzinnig.

De tweede, Zuster Maria, was een lieverd en een schat volgens haar nichten. Zij gaf les aan kinderen in Waalre en aan geestelijk ge- handicapte kinderen in Eind- ➤

Zuster Odilia tijdens de viering van haar kloosterfeest in 1989, geflankeerd door haar broer en schoonzus, de ouders van Annelies en Veronique. Staand Zuster Cecilia, toen Algemene Overste.

hoven. Het archief meldt dat zij overleed aan de gevolgen van een ongeval, maar verdere informatie hierover ontbreekt.

De derde, Zuster Odilia, was een hele aardige warme meelevende en in de wereld staande vrouw, volgens Annelies en Veronique. Dankzij Zuster Odilia is het muziekarchief bewaard gebleven.

De nichtjes Van Rooijen kunnen zich de bezoeken aan hun tantes in het klooster goed herinneren. Iets minder scherp hebben ze op hun netvlies hun oudtante (Louisa). Ze herinneren zich wel dat er nog een oudtante

in de Congregatie was, maar hoe betekenisvol zij voor de Congregatie was, is nieuw voor hen.

Niet alleen de creativiteit en muzikaliteit was in de familie in grote mate aanwezig, ook enige verstrooidheid was een kenmerk, in ieder geval bij de drie zussen in het klooster. Alle drie kwamen ze in het onderwijs terecht.

Veronique heeft ooit aan tante Odilia gevraagd (zij was toen reeds tachtig jaar) waarom ze ingetreden was, en ze antwoordde: "We stonden vlak voor de WOII, ik gaf muziekles in Den Haag en woonde daar op kamers. Ik zou het niet overleefd

hebben". Het onheil dat ze op zich zag afkomen, deed haar besluiten voor de veiligheid van een klooster te kiezen.

Zuster Odilia was (als jongste) het meest werelds, volgens haar nichtjes. Aan haar hebben ze ook de meeste herinneringen. De andere twee worden er door Annelies en Veronique van 'verdacht' dat ze soms tussen de regels door probeerden hun nichtjes voor het klooster te winnen. Maar ook Zuster Odilia had stilletjes die hoop. Tante Maria (Ida) ging - naar mate ze ouder werd - steeds meer mompelen. Dat heeft bij bezoeken waarbij de hele

familie aan de kloostertafel zat geleid tot spraakverwar- ringen met grote hilariteit als gevolg.

Zuster Marie Cecile had ge- zag, maar was, zoals gezegd, ook heel streng en bazig. Toen Veronique trouwde en dat niet voor de kerk deed, ontving het pasgetrouwde stel een afkeurende brief van tante Marie Cecile.

Veronique had op dat mo- ment de kerk de rug toege- keerd, omdat ze het een vol- strekt onbeziend instituut vond. Later is zij toch weer geïnspireerd en heeft zij haar geloof weer teruggevonden. Thomas van Aquino was hier heel belangrijk in, als ook gesprekken met haar oom Henri (pater, studentende- caan).

“De Zusters Maria, Marie Cecile en Odilia gingen na het Tweede Vaticaans Con- cilie verder in burgerkleding én pruik. We wisten niet wat we zagen!”

Tot dit concilie mocht het gezin alleen de zusters be- zoeken in het klooster. Dat gebeurde elk jaar, maar nu mochten de zusters ook op bezoek buiten het kloos- ter en konden zij hun broer en zijn gezin ontmoeten in diens huis.

Annelies en Veronique heb- ben hun bezoeken aan het klooster lang volgehouden. De andere kinderen in het

gezin hadden hier, met name in de pubertijd, minder mee. Veronique en Annelies wel. Ook met het jubel. An- nelies: ‘Er kwam meer familie dan alleen de enige broer, maar wie dat dan waren is ons nooit duidelijk gewor- den’.

Alle drie de tantes gingen op hogere leeftijd naar Sint Jozefoord te Nuland.

Wandelend door de gangen van het klooster, het muse- um en de kapel, komen er mooie herinneringen aan vroeger naar boven. Een

monumentje om te bewa- ren.

Annelies is overigens een schoonzus van Vincent en Ad Simonis. Zij is getrouwd met Peter, een broer van Vincent en Ad. Broeder Vincent is de fantastische gastheer in kloosterhotel Zin, waar door de Congregatie al diverse keren het Kapittel is gehouden. Kardinaal Ad Simonis is voor de zusters ook geen onbekende. ●

Annelies Simonis-van Rooijen en Veronique van Rooijen.

Weggegleden uit de tijd

door Zuster Lisette Swanenberg

*
*“Weggegleden uit de tijd is hij, voorgoed...
 Maar wat hij achterliet, is een sieraad om ons hart”.*
 *

Dit schreef ik over mijn broer, onze Cor, die in de vroege morgen van 6 juli 2018 overleed.

Een bijzondere datum ook voor onze Congregatie. De dag waarop we jaarlijks onze dierbare overleden medezusters gedenken op ons kloosterkerkhof in Nuland.

Ik was die dag, 6 juli, even bij mijn familie in Empel. Mijn zus en ik hadden een bezoek aan onze broer gepland op 7 juli. We waren er op voorbereid dat het de laatste keer zou kunnen zijn en dat we afscheid van elkaar zouden moeten nemen; zijn ziekbed duurde al drie jaar.

Maar mijn broer had andere plannen. Hij was klaar, had hij die week tevoren nog gezegd. Klaar voor een overstap naar een ander mooi leven, in het licht van de eeuwigheid en op 6 juli ging hij op weg.

Van binnen had ik al afscheid van hem genomen door het te verwerken in een mandala. Die had ik hem nog willen geven. Ik had hem willen laten zien en vertellen, hoe ik hem zag.

UITLEG MANDALA

Een mandala is een cirkel, een symbool van de eeuwigheid. Soms is het ook een spiegel van de ziel.

De levenscirkel van mijn broer was rond.

De vlinder staat voor transformatie en was voor mijn broer een geliefd symbool. De vlinder is blauw, de kleur die staat voor openheid, verbinding en communicatie.

De kleur violet is de pijn die hij meedraagt. In de vier vlinderogen staat het hart van Cor, zijn sterrenbeeld, de steenbok, de uil, zijn levensgezel en de zwaan, drager van zijn naam.

De vlinder vliegt vanaf de bloem naar het licht, de energiebron waar hij vaak over sprak.

Allen die hem liefhadden wensen hem een goede reis. Adieu!

En zo is hij voor mij voorgoed verbonden met de herdenkingsdag van de Congregatie en ook met de verjaardag van zijn dochter Miriam.

Zij gaat vanaf nu elk jaar op 6 juli een toast uitbrengen op haar vader.

En zo wordt ook zijn heengaan toegevoegd aan Allerzielen.

Aan de lijst met vele medezusters, familieleden en anderen die ons zijn voorgedaan. Zoveel sieraden in en om ons hart. ●

ALLERZIELEN

De mensen van voorbij
wij noemen ze hier samen.
De mensen van voorbij
wij noemen ze bij namen.
Zo vlinderen zij binnen
in woorden en in zinnen
en zijn wij even bij elkaar
aan 't einde van het jaar.

De mensen van voorbij
zij blijven met ons leven.
De mensen van voorbij
ze zijn met ons verweven
in liefde, in verhalen,
die wij zo graag herhalen,
in bloemengeuren, in een lied
dat opklinkt uit verdriet.

De mensen van voorbij
zij worden niet vergeten.
De mensen van voorbij
zijn in een ander weten.
Bij God mogen ze wonen,
daar waar geen pijn kan komen.
De mensen van voorbij
zijn in het licht, zijn vrij.

Hanna Lam 'De mensen van voorbij'

Geboren op
15 februari 1927
te Oss.

Overleden in Sint Jozefoord
te Nuland
op 9 augustus 2018.
Zij was 66 jaar onze
medezuster.

Zuster Gerardus Majella

In de vroege ochtend van donderdag 9 augustus, heeft Zuster Gerardus Majella op 91-jarige leeftijd, het tijdelijke leven voor het eeuwige verwisseld.

Zuster Gerardus Majella kwam ter wereld in Oss en was de oudste van drie dochters. WOII was net begonnen, toen zij als 13-jarig meisje ging werken in het St. Anna pension in Nijmegen. Daar leerde zij de Zusters van de Choorstraat kennen. Ook toen zij vervolgens ging werken in de St. Maartenskliniek, ontmoette zij daar onze zusters weer.

Toen zij meende dat ze tot het kloosterleven geroepen was, vroeg ze aan één van de zusters: "Wat denkt u, zou ik mogen intreden?". Het antwoord luidde: "Nee, want je zegt wat je denkt en je doet wat je wil".

En dát mocht toen in een klooster niet.

Desondanks trad zij in december 1952 in bij de Congregatie DMJ en zij is altijd zichzelf gebleven. Zuster Gerardus Majella was 'een open boek' en gaf vrijmoedig commentaar, dat was niet kwaad bedoeld, maar het viel niet altijd even goed.

De eerste kloosterjaren was zij werkzaam in de keukens, maar ze gaf aan dat zij liever met bejaarden zou willen werken. Er werd gehoor aan gegeven en zij mocht zich gaan bekwamen in de bejaardenzorg. Met grote inzet en veel liefde heeft zij voor veel mensen gezorgd.

Dit harde werken eiste zijn tol en op 51-jarige leeftijd kon ze het lichamelijk zware werk niet meer aan. Zij werkte toen op St. Jozefoord en mocht daar blijven wonen, maar nu waren de rollen omgedraaid en was zij degene die zorg nodig had.

Gelukkig gaf muziek haar veel vreugde. Ze zong bij het grote Nulandse koor.

Op haar kamer luisterde ze naar Radio Maria of naar cd's en zelfs via YouTube vond ze de muziek waar ze van hield.

De laatste jaren is Zuster Gerardus Majella veel ziek geweest, maar zij kwam hier altijd wel weer bovenop. Haar positieve kijk op dingen en haar opgewekte karakter droegen daar zeker aan bij.

Een ruwe bolster met een blanke pit, was zeker van toepassing op haar.

Een oprechte vrouw met een diep geloof.

Het verlies van haar grote vriendin, Zuster Beatrijs, was een enorm verlies voor Zuster Gerardus Majella.

Het is een moeilijke weg voor haar geweest, de weg van loslaten, niets meer zelf kunnen regelen en soms onmachtig om haar verlangens in vervulling te kunnen laten gaan.

Zuster Gerardus Majella, dank voor het vele werk dat je gedaan hebt voor hen die zelf niets meer konden doen, of hulp nodig hadden.

Dank ook voor wie je was onder ons, een vrolijke en vreugdevolle vrouw.

Zuster Gerardus Majella, nu mag je Gods lof voor altijd zingen met de hemelse koren en in vreugde leven met allen die je zijn voorgaen.

Dank aan allen die haar met hun zorg en aandacht hebben omringd. ●

Zusters van de Congregatie DMJ

*

“Wie Mij lief heeft,
heb Ik ook lief.
Wie Mij zoekt,
zal Mij vinden”.

*

Spreuken 8, 17

Algemene Verordening Gegevensbescherming (Avg)

Privacyverklaring de Heeriaan

De redactie (hoofdredacteur) van het contactblad de Heeriaan is namens de Congregatie Dochters van Maria en Joseph verantwoordelijk voor de verwerking van persoonsgegevens zoals weergegeven in deze privacyverklaring.

Contactgegevens

Naam tijdschrift: de Heeriaan
E-mailadres: b.lutters@congregatiedmj.nl
(ambtelijk secretaris algemeen bestuur en hoofdredacteur Heeriaan)
Telefoon: +31 73 69 04 623
Website: <http://www.congregatiedmj.nl/category/heeriaan/>

Persoonsgegevens die worden gebruikt

De Heeriaan wordt aan u toegezonden omdat u op de een of andere wijze een verbinding hebt met de Congregatie Dochters van Maria en Joseph en/of één of meerdere Zusters DMJ.
Het contactblad is niet commercieel.

De persoonsgegevens die wij van u hebben

- Voornaam e/o -letters en achternaam
- Adresgegevens (straatnaam, huisnummer, postcode en plaatsnaam)

Bijzondere en/of gevoelige persoonsgegevens

Bij de Heeriaanredactie zijn geen bijzondere of gevoelige persoonsgegevens bekend.

Met welk doel en op basis van welke grondslag worden persoonsgegevens verwerkt

De persoonsgegevens worden enkel en alleen gebruikt voor toezending van het contactblad de Heeriaan.

Hoe lang worden uw persoonsgegevens bewaard

Uw persoonsgegevens (in dit geval naam en adres) worden bewaard:

- totdat u aangeeft geen Heeriaan meer te willen ontvangen;
- zolang het tijdschrift blijft bestaan;
- tot het moment van overlijden van de geadresseerde en het blad retour komt of dat wij op een andere wijze worden geïnformeerd over het overlijden van een geadresseerde.

Delen van persoonsgegevens met derden

Uw gegevens worden niet met derden gedeeld.

De hoofdredacteur gaat vertrouwelijk met uw gegevens om en blijft verantwoordelijk voor eventuele verwerkingen.

Gegevens aanpassen of verwijderen

U heeft het recht om uw persoonsgegevens te laten corrigeren of te laten verwijderen. Daarnaast heeft u het recht om uw eventuele toestemming voor de gegevensverwerking in te trekken of bezwaar te maken tegen de verwerking van uw persoonsgegevens voor de Heeriaan.

U kunt een correctie, verwijdering of verzoek tot intrekking van uw toestemming sturen naar b.lutters@congregatiedmj.nl (hoofdredacteur).

Hoe beveilig ik persoonsgegevens

Wij nemen de bescherming van uw adresgegevens serieus en nemen passende maatregelen om misbruik, verlies, onbevoegde toegang, ongewenste openbaarmaking en ongeoorloofde wijziging tegen te gaan. Als u de indruk heeft dat uw gegevens niet goed beveiligd zijn of er aanwijzingen zijn van misbruik, neem dan contact op met b.lutters@congregatiedmj.nl

Wijzigingsdatum

Deze privacyverklaring is voor het laatst gewijzigd op 10 augustus 2018 (16:30 uur) en zal indien en wanneer nodig worden herzien. ●

COLOFON

Zevenenveertigste jaargang
Nummer 3,
September 2018

De Heeriaan is een uitgave van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph (Zusters van de Choorstraat). Het blad verschijnt viermaal per jaar in de maanden maart, juni, september en december en wordt in een oplage van 500 exemplaren onder relaties verspreid.

Redactie:

Brigitte Lutters (hoofdredactie)
b.lutters@congregatiedmj.nl
(073) 6904 623 (rechtstreeks)

Zuster Veronie Franken
v.franken@cdmj.nl

Ton Vogel
vogel-bots@home.nl

Theo Bos
th.bos@congregatiedmj.nl

Kopij voor de volgende Heeriaan uiterlijk inleveren op 25 oktober 2018. De wintereditie ligt rond 15 december op uw mat.

Website:
www.congregatiedmj.nl

In Omnibus

Charitas

3

de Heeriaan

CONTACTBLAD VAN DE CONGREGATIE
DOCHTERS VAN MARIA EN JOSEPH
ZUSTERS VAN DE CHOORSTRAAT

JAARGANG 47
NAJAAR 2018